

PERSPEKTÍVY ÚRADU A IMPLEMENTÁCIA NOVEJ LEGISLATÍVY

Roman Skorka

Pôvodný stavebný zákon, tzv. päťdesiatku, po viac ako 40-ročnej účinnosti a viacerých úpravách vystriedajú nové predpisy, ktorých účinnosť je naplánovaná na apríl 2024. V dôsledku schválenia nových predpisov možno očakávať zásadné zmeny, ktorými sú najmä zmena kompetencií vo výstavbe, harmonizácia procesov územného plánovania a zavedenie jednotných štandardov pre obsah ÚPD, optimalizácia a integrácia procesov povoľovania, skrátenie celkovej dĺžky, metodická a výkladová centralizácia, elektronizácia konaní a postupná digitalizácia. Nositeľom reformy je v súčasnosti novozriadený Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky, ktorý už teraz, okrem prípravy implementácie reformy, plní úlohy ústredného orgánu štátnej správy pre konania vedené podľa ešte účinného „starého“ stavebného zákona. Ako prebieha implementácia, čo je potrebné ešte vykonať a v akom stave je informačný systém, ktorý má byť nosným prvkom reformy?

Na úvod príspevku by bolo pravdepodobne vhodné začať výpočtom dôvodov, pre ktoré bolo potrebné pristúpiť k reforme územného plánovania a výstavby a ktoré viedli jej tvorcov a lídrov k jej príprave. Dôvodov by bolo hneď niekoľko, ako napr. zastaralá a príliš často menená legislatíva nereagujúca na súčasnú situáciu, neefektívne a duplicitné úkony, vyjadrovania a konania alebo nedostatočné územné plánovanie, nezákonné rozhodovanie a s tým súvisiaca kvalita preneseného výkonu štátnej správy a pod. Analýzou každého jednotlivého dôvodu a jeho príčinou by sme mohli stráviť naozaj pekný čas, no v tejto chvíli by to už, podľa môjho názoru, nebolo prínosom a je potrebné sa posunúť.

Rokmi požadovaná, opakovane pripravovaná a občas až frustrujúco dlho odkladaná reforma územného plánovania a výstavby dostala v priebehu roka 2022 jasné základy v podobe schválených nových legislatívnych predpisov. Len príprava, prerokovanie a s tým súvisiace schvaľovanie návrhov zabralo stovky hodín práce, avšak napriek pocitu úspechu, ktorý sa dostavil, je potrebné mať na zreteli, že ide len o úplný začiatok. Reforma nie je populárnou témou, práve naopak, je behom na dlhú trať, ktorý, ak má byť úspešný, vyžaduje postupnú implementáciu, ktorej pozitívne výsledky sa dostavia najskôr po rokoch.

Schválením novej legislatívy predala Národná rada Slovenskej republiky pomyselnú štafetu novozriadenému Úradu pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky (úrad). Úrad započal svoje pôsobenie k 1. júnu 2022 a pristúpil k plneniu zverených úloh, medzi kto-

ré patrí najmä pôsobnosť podľa jestvujúceho stavebného zákona, implementácia novej legislatívy – zriadenie regionálnych pobočiek, presun kompetencií, materiálno-technické a personálne zabezpečenie, elektronizácia procesov až po digitalizáciu prostredníctvom informačného systému a pod.

K 1. januáru 2023 čelil úrad prvej skúške, ktorou bol presun pôsobnosti, tzv. delimitácia z Ministerstva dopravy Slovenskej republiky na úrovni ústredného orgánu štátnej správy pre oblasti územného plánovania, okrem ekologických aspektov; výstavby a vyvlastnenia. Viem, znie to jednoducho – dva ústredné orgány štátnej správy si medzi sebou „presunú“ kompetencie, na tom predsa nemôže byť nič náročné. Áno, priznávam, že keby som nemal osobnú, hoc len parciálnu, skúsenosť s delimitáciou, zastával by som úplne rovnaký názor. Čo je však dôležitejšie, je výsledok – dovoľm si tvrdiť, že úrad delimitáciu úspešne zvládol a k jej účinnosti vykonáva pôsobnosť tak, ako mu určuje zákon. Ani tu však neradno ostať stáť na mieste.

V súčasnosti úrad pripravuje zriadenie regionálnych pobočiek, ktoré budú podľa zákona o územnom plánovaní sídlieť v Bratislave, Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Trnave a v Žiline. Regionálne pobočky budú vykonávať pôsobnosť v rámci prvostupňových a druhostupňových konaní vo výstavbe, teda vydávať rozhodnutia o povolení stavby, overovať projekt stavby, vydávať kolaudačné osvedčenie, vydávať potvrdenie o ohlásení, vykonávať štátny stavebný dozor a iné súvisiace úkony pod-

ľa zákona o výstavbe. Okrem týchto činností budú takisto vykonávať pôsobnosť príslušného orgánu pre konania o odňatí vlastníckeho práva, obmedzení vlastníckeho práva k pozemku alebo k stavbe, zriadení, obmedzení, zrušení práva zodpovedajúceho vecnému bremenu k pozemku alebo k stavbe, obmedzení, zrušení práv tretích osôb k pozemku alebo k stavbe, ak je to nevyhnutné pre uskutočnenie stavby alebo opatrenia v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme a takisto pôsobnosť v rámci územného plánovania – vydávanie vyjadrení k návrhu zadania a k návrhu záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie, poskytovanie odbornej pomoci orgánom územného plánovania, odborne spôsobilým osobám obstarávajúcim územnoplánovacie podklady alebo ich spracovateľom atď. Pri príprave regionálnych pobočiek je nevyhnutné vychádzať z čo najkvalitnejších dát/ štatistických údajov, ktorých výpovednú hodnotu, resp. využiteľnosť však značne skresľuje úprava pôsobnosti na úseku výstavby. Zavedením špeciálneho stavebného úradu, ktorý podľa aktuálne platného stavebného zákona nevykonáva pôsobnosť stavebného úradu, nie je možné exaktne určiť, pre aký počet stavieb bude príslušná regionálna pobočka úradu a pre aký špeciálny stavebný úrad. Regionálne pobočky musia byť zriadené k účinnosti nových predpisov, ktorou je 1. apríl 2024.

K tomuto dátumu musí prebehnúť aj druhá delimitácia, tentokrát z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, konkrétne z okresných úradov v súčasnosti vykonávajúcich pôsobnosť na vyššie uvedených úsekoch, ktorých pôsobnosť prešla pod úrad.

Pre potrebu zabezpečenia legislatívneho prostredia musí úrad ustanoviť všeobecne záväznými právnymi predpismi/ vyhláškami nasledovné:

- štandardy a metodiku spracovania územnoplánovacej dokumentácie,
- všeobecné požiadavky na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia a územnotechnické požiadavky na výstavbu,
- obsah a formu žiadostí o zápis do registra odborne spôsobilých osôb a spôsob overenia odbornej spôsobilosti,
- podrobnosti o rozsahu, štruktúre, forme a spôsobe evidencie údajov v informačnom systéme a o obsahu elektronického výpisu z informačného systému,
- vzory formulárov používaných informačným systémom,
- formu a náležitosti jednotlivých druhov podaní a rozhodnutí stavebného úradu,
- podrobnosti o členení stavieb,
- podrobnosti o druhoch, obsahu a forme dokumentácie stavby, vrátane podrobností o spôsobe prerokovania návrhu stavebného zámeru, vyhodnotenia pripomienkového konania, správe z prerokovania návrhu stavebného zámeru a priebehu kolaudácie,
- všeobecné technické požiadavky na výstavbu a požiadavky na bezbariérové navrhovanie a užívanie stavieb, vrátane požiadaviek na prevádzku staveniska,
- podrobnosti o výkone geodetických a kartografických činností vo výstavbe.

Pre prvý návrh vyhlášky v súčasnosti prebieha štandardný legislatívny proces, ktorý je v štádiu medzirezortného pripomienkového konania, pričom sa očakáva, že zvyšné budú k dispozícii v priebehu tohto kalendárneho roka.

Čo však už nie je predmetom štandardného legislatívneho procesu je tzv. zberný zákon – zákon, ktorý obsahuje úpravy/novely desiatok súvisiacich samostatných predpisov (Cestný zákon, Banský zákon, zákon o obecnom zriadení, zákon o hlavnom meste, Živnostenský zákon, zákon o správnych poplatkoch, zákon o civilnom letectve, zákon o verejných prácach, zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a mnohé iné), ktoré sú vyvolané schválením novej legislatívy. Tento zberný zákon obsahuje okrem, dovoľm si tvrdiť, „technických úprav“, ktorými sú napr. zjednotenia pojmov, termínov, procesov a pod. aj

„konceptné“ zmeny, medzi ktoré patrí návrh na vytvorenie integrovaného konania, ktorého obsahom má byť posúdenie vplyvu stavby, ktorou je navrhovaná činnosť a konanie podľa zákona o výstavbe, konkrétne konanie o stavebnom zámere. Zberný zákon prešiel prvým čítaním Národnej rady SR.

Nemenej dôležitým pilierom reformy je elektronizácia procesov, ktorá má postupne prejsť až do úplnej digitalizácie/ automatizácie. Dôležitým komponentom piliera je zriadenie nadrezortného informačného systému verejnej správy, určeného na plnenie úloh územného plánovania a plnenie úloh vo výstavbe. Informačný systém sa v súčasnosti vyvíja a niektoré jeho súčasti sú predmetom „proof of concept“ (štúdie uskutočniteľnosti), na ktorej úrad spolupracuje s Technickou univerzitou v Košiciach. Informačný systém a jeho funkcionality budú nasadzované postupne, plná funkčnosť sa predpokladá až okolo roku 2030 (v závislosti od dostupnosti jednotlivých dátových vrstiev), pričom k 1. aprílu 2024 musí byť k dispozícii v „základnej funkcionality“, ktorá bude pokrývať plnenie úloh vyplývajúcich zo zákona, najmä zabezpečenie priebehu administratívneho konania.

Ako som spomenul na začiatku, schválenie novej legislatívy bolo náročným, no stále len prvým krokom reformy. Jej implementácia predstavuje dlhú cestu, ktorá nebude jednoduchá a určite bude obsahovať nejaké zakopnutia, no vieme, kam sa chceme dostať.

Kompetenčné rozdelenie v oblasti výstavby

Orgánmi štátnej správy vo výstavbe sú:

- Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky (ďalej len úrad),
- špeciálne stavebné úrady.

Úrad zriaďuje stále regionálne úrady (regionálny stavebný úrad) s určenou pôsobnosťou podľa územného obvodu (kraj), v ktorom sa majú vykonávať stavebné práce. Úrad môže v prípade potreby zriadiť aj pracovisko regionálneho úradu (vysunuté pracovisko, napr. na okresnej úrovni). Úrad rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu regionálneho stavebného úradu.

Špeciálnym stavebným úradom je:

- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky pre stavby pre obranu štátu,
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky pre stavby pre bezpečnosť štátu,
- Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky pre stavby Zboru väzenskej a justičnej stráže,
- Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky pre stavby jadrových zariadení a stavby súvisiace s jadrovým zariadením,
- orgán štátnej správy v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky pri stavbách, ktoré sú predmetom zisťovacieho konania alebo predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie, stavbách v režime integrovaného povoľovania a kontroly znečisťovania životného prostredia a pri vodných stavbách, okrem stavieb jadrových zariadení a stavieb súvisiacich s jadrovým zariadením,
- obvodný banský úrad pri banských dielach a banských stavbách pod povrchom a pri stavbách na povrchu, ktoré bezprostredne slúžia prevádzke banských diel a banských stavieb pod povrchom, a to ťažných vežiach, jamových budovách, strojojnách ťažných strojov a ventilátorovniach a pri stavbách skladov výbušnín, výbušných predmetov a municie okrem skladov výbušnín, výbušných predmetov a municie, ktoré sa nachádzajú v uzavretom areáli stavieb pre obranu štátu a stavieb pre bezpečnosť štátu, ako aj pri stavbách v povrchových lomoch, pieskovniach a štrkoviskách okrem tých, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami, stavby v pamiatkovej rezervácii a stavby nachádzajúce sa na území zapísanom do Zoznamu svetového dedičstva za podmienok ustanovených v medzinárodnej zmluve.

Špeciálny stavebný úrad je príslušný konať aj vo veciach odvolania a výkonu štátneho stavebného dohľadu.

Dotknutý orgán

Dotknutým orgánom je orgán verejnej správy, ktorý je správnym orgánom alebo ústredným orgánom štátnej správy chrániaci záujem podľa právneho predpisu ako dotknutý orgán, ak tento záujem môže byť navrhovanou stavbou, zmenou stav-

by alebo odstránením stavby dotknutý a ktorý je vedený v informačnom systéme (ktorého správcom je úrad).

Dotknutý orgán chrániaci záujem podľa osobitného predpisu môže byť príslušným na vydanie rozhodnutí alebo súhlasov potrebných pre budúce zhotovenie stavby. Dotknutým orgánom je aj Ministerstvo vnútra Slovenskej repub-

liky, ak navrhovanou stavbou, zmenou stavby alebo odstránením stavby by mohli byť dotknuté záujmy stavieb pre bezpečnosť štátu v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Dotknutý orgán je povinný v rozsahu svojej pôsobnosti:

- poskytnúť údaje a informácie potrebné na vypracovanie stavebného zámeru,

- vydať záväzné stanovisko k stavebnému zámeru,
- vydať doložku súladu projektu stavby s podmienkami určenými v záväznom stanovisku vydanom k stavebnému zámeru, ak si to v záväznom stanovisku vyhradil,
- vydať záväzné stanovisko ku kolaudácii stavby.

*Ing. Roman Skorka
generálny riaditeľ pre výstavbu a vyvlastňovanie
Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky*

ENGLISH ABSTRACT

Perspectives of the Authority of New Legislation Implementation, by Roman Skorka

The current Building Act, the so-called „Act Fifty“ is going to be replaced by new regulations which are scheduled to come into force in April 2024 after more than 40 years in force and several modifications. As a result of the approved new regulations, major changes can be expected, which bring mainly a change in the competencies in construction, harmonization of spatial planning processes and the introduction of uniform standards for the content of planning documents, optimization and integration of the building permit processes, reduction in the overall length, methodological and interpretative centralization, computerization of the procedures and gradual digitalization. The carrier of the reform is currently the newly established Authority for Spatial Planning and Construction of the Slovak Republic, which already now, in addition to preparing the reform implementation, performs the tasks of the central state administration body for proceedings conducted under the currently effective „out-of-date“ Building Act. What stage is the implementation in, what still needs to be carried out and what is the actual state of the information system, which is supposed to form the backbone of the reform?